

Hangon lintuaseman vuosikertomus 2001

Aleksi Lehikoinen

Asemalla yöpyi vuoden aikana yhteensä 51 miehittäjää ja lisäksi yleisöryhmiä vieraili totutun runsaasti. Havainnoijatilanne oli yksi parhaimmista 23. vuotisen aseman historian aikana, vaikka aivan viime vuoden tasolle ei ylletty. Miehitysvuorokausia kertyi yhteensä 321. Tammi-helmikuu oli jo hyvin miehitettyä aikaa leudon talven ansiosta ja yhtenäinen havainnointi alkoi jo 10.2. kestäen aina 13.12. asti. Tämän jälkeen tehtiin vain yksi viikonloppuretki. Kevään päämiehittäjiä olivat Aatu Vattulainen 149 vrk, Petteri Lehikoinen 25, Johan Ekroos ja Petro Pynnönen 22 ja Outi Viinikka 19. Syksyn päämiehityksestä taas vastasivat Aatu Vattulainen 165 vrk, Jarmo Ruoho ja Micke Wickman 36, Petteri Lehikoinen 30 ja Aleksi Lehikoinen 17. Rengastustilanne oli viime vuotta heikompi ja ajoittain heinäkuussa ja elokuun alussa sekä syyskuussa kärsittiin rengastajapulasta. Yhtenäinen rengastusjakso onnistuttiin järjestämään Haliakselle ominaiseen tiais aikaan 29.9.-3.11. Yhteensä rengastuksia kertyi koko vuodelle 5500 (Taulukko 1). Linnustollisesti vuosi muistetaan etenkin kovista muutoista, ja aseman muuttoennätyksiä rikkottiin toistuvasti. Asemalla havaittiin yhteensä 223 lajia, joista uutena lajina kiljuhanhi *Anser erythropus* 23.5.

Haahka oli vuoden tutkimuslaji ja päämiehittäjä Aatu Vattulainen stajasi vuoden mittaan tarkasti mm. muuttoparvien sukupuolijakaumaa ja muuttosuuntia. Mikael Kilven vetämän tutkimusprojektin tuloksia tul-

laan julkaisemaan mm. Ornis Fennica-lehdessä. Vuoden aikana käynnistyi myös toinen laajempi tutkimusprojekti yhdessä Jurmon lintuaseman kanssa. Esa Lehikoinen ja Anssi Vähätalon luotsaaman hankkeen tarkoitus on selvittää ilmastonmuutoksen vaikutusta lintujen kevätmuuton ajoittumiseen.

Lintuvuosi 2001

Talvi: tammi-helmikuu

Meri pysytteli leudon talven myötä sulana ja vesilintuja viivytteli alueella kohtaisesti. Mm. silkkuiukku talvehti alueella ja harmaahaikaroita nähtiin ennätysrunsaasti, parhaimmillaan 17.1. 7p. Petolintuja havaittiin myös ilahduttavan paljon: hiirihaukka talvehti niemellä, ampuhaukka tavattiin 15.-16.2. sekä 25.-26.2. ja merikotkia havaittiin liki päivittäin 1-6 yksilöä. Huuhkaja ja lehtopöllö nähtiin kahdesti ja sarvipöllö kerran. Uuttukyyhkyjä muutti kevätmuuttoa enteillen 30.1. neljän parvi koilliseen ja tunturikiuru nähtiin 1.2. Punarinta sinnitteli niemellä helmikuun alkuun ja pääasiassa lounaaseen matkaavia tilhiä näkyi loisteliaan marjatalven ansiosta tammi-helmikuussakin peräti 3350. Kulorastaita nähtiin kolme ja taviokuurnia Etelä-Suomen massavalluksen ansiosta aseman oloissa runsaasti yhteensä 26. Kohtalainen urpiaisvaellus havaittiin helmikuun puolivälissä, parhaan päiväsumman ollessa 14.2. 1200 muuttavaa.

Helmikuun puolivälän jälkeen saapuivat jo ensimmäiset muuttolinnut: 15.2. haahka 3/1m sekä kottarainen 5m ja 16.2. kiuru 1m.

Kevät

Maaliskuun alku oli kylmä ja muutto repesi tosissaan vasta loppupuolella. Haliaksen muuttoennätyksiä paranneltiin mm. seurattiin: härkälintu 28.4. 19m, merikotki 10.4. 597m, harmaahaikara 8.4. 20.4. 137m, joushisorsa 85m, lapasorsa 28.4. 19m, 28.4. 1284m, vesipääsky 31.5. urpiainen 24.3. 6933m. Muita muuttoja olivat mm. tukkakotki 3.5. 103m ja mustavaris 13.3. Ristisorsia lepäili Gåun särkällä haimmillaan 4.4. 20 yksilöä. Haahka oli voimakas vaellus 20.4. jolloin havaittiin yli 19 000 muuttavaa punaotsaa. Samoin pikkulinnuilla oli voimakasta liikettä etenkin loppukeväästä. Yhteensä muuttokotkia havaittiin yli 4 000. Haahkoja muutti yhteensä 7.6. 900. Haahkoja muutti yhteensä 62 000, joista 4.4. 7100 m ja kevätsumma oli 5690m, joista haana päivänä muutti 17.4. 1000 kääkälä.

Pikkuharvinaisuuksia havaittiin kohtuullisesti mm. jääkuikka harmaasorsia yhteensä 18, haahka kolmesti, muuttohaukka kolmesti, luhtakana 22.4. ja 2kv pöllöjä näytettiin kahdesti. Uuttukyyhkyjä nähtiin kaksi ja kyyhkyjä kolme. Mustaleppä rengastettiin 18.4. Sepelrastaita havaittiin 20.4. kaksi koirasta ja sirkkuja yhteensä kolme sekahemppeä 10.3.

Kovemman luokan harvinaisuuksia tehtiin seuraavasti: kiljuhanhi muutti asema ylitse kohti 10.3. 23.5., niittysuohaukanuori muutti 6.5., riuttatiiroja nähtiin

19.5. ja 28.5., mehiläissyöjä sä-
hdytti miehittäjiä 4.6. ja kelta-
koppoja nähtiin peräti neljästi
15.4., 15.5., 28.5. ja 1.6.

Kesä

Asema oli miehitettyä koko kesän
mukavia havaintoja tehtiin tämän
kesän. Valkoposkianhi pesi toisena
suotena peräkkäin ja yli parisataa
merimetsoa vietti jälleen kesää nie-
men pohjoispuolella sijaisvalla luo-
nolla, mutta pesintää ei tänäkään
vuonna varmistettu. Harmaasorsia
havaittiin yhteensä seitsemän, joista
5.7. 4p. Avosetti tallusteli Gäun sär-
källä 24.7. Perinteinen kesäinen riut-
tiira näyttyi 29.6. ja turkinkyhky
muutti 28.7. Ruokkiliikehdintä oli
voimakkainta heinäkuun lopulla, jol-
loin parhaana päivänä 29.7. muutti
yhteensä 51 "sikaaria". Nummikirvi-
nen muutti 26.7. ja nokkavarpusia
havaittiin yhteensä 13. Miehittäjien
suureksi hämmästykseksi 14.7. löy-
ty verkosta komea koiras virtavästä-
tikki ja sama lintu havaittiin vielä
seuraavana päivänä. Idänuunilintuja
huuleskeli asema-alueella kolmesti
23.-24.6., 9.7. ja 14.-16.7. Kesän ai-
koina kirjokerttu näkyi 6.7. Käpytikko-
nen ja käpylintujen voimakas vaellus
alkoi myös heinäkuussa.

Syksy

Kahlaajia kohtalaisesti, käpytikat liikkeellä

Kahlaajasyksy oli kohtalainen ja
muutamia kovia muutto- ja paikallis-
määriä nähtiin. Parhaimmat suosirri-
päivät olivat 6.8. 135m100p ja 11.8.
179m45p. Muita hyviä kahlaajamää-
riä havaittiin seuraavasti: 26.7. met-
säviklo 11m, 13.8. isosirri 10p4m,
27.8. kuovisirri 20p4m ja tylli
58p51m, 28.8. tylli 153m, kuovisirri
13m ja suokukko 50m. Käpytikkojen
massavaellus saavutti aseman heinä-
kuun lopulla ja yhteensä laskettiin yli
1700 muuttavaa käpytikkaa (Kuva
1). Parhaimpana päivänä 19.8. muutti
1042 tikkaa parannellen aseman
muuttolukemia usealla sadalla. Myös
palokärjillä oli voimakas vaellus ja
yhteensä havaittiin 74 muuttavaa pa-
lokärkeä, joista 16.9. 11m. Merimet-
soja syyssumma kohosi jälleen uu-
sien ennätyslukemiin. Yhteensä
15720 mustaa viikinkiä nähtiin muu-

	Kevät	Syksy	yht.		Kevät	Syksy	yht.
Acc gen		6	6	Phy col	4	16	20
Acc nis		150	150	Phy lus	3	190	193
Tet uro		1	1	Reg reg	4	532	536
Sco rus	1		1	Mus str		15	15
Col pal		2	2	Fic hyp		18	18
Gla pas		2	2	Fic par	1		1
Asi otu		5	5	Aeg cau		1806	1806
Asi fla		1	1	Par mon		81	81
Dry mar		10	10	Par cri		2	2
Den maj		56	56	Par ate		149	149
Den min		4	4	Par cae	16	698	714
Ant tri		6	6	Par maj	16	647	663
Ant pra		1	1	Sit eur		2	2
Mot cin		1	1	Cer fam	1	24	25
Mot alb	5		5	Lan col		5	5
Bom gar		53	53	Lan exc		1	1
Tro tro	3	73	76	Gar gla		7	7
Pru mod	7	9	16	Nuc car		1	1
Eri rub	20	196	216	Fri coe	31	21	52
Lus lus		1	1	Fri mon	9	6	15
Lus sve		1	1	Car chl	37	184	221
Pho och	1		1	Car car		1	1
Pho pho		8	8	Car spi	3	25	28
Sax rub		2	2	Car mea		12	12
Tur mer	6	15	21	Pyr pyr		45	45
Tur pil		4	4	Emb cit	2	1	3
Tur phi	2	11	13				
Tur iii	2	3	5	Yhteensä	178	5257	5435
Tur vis		1	1				
Acr sch		9	9	Rengastusjaksot:			
Hip ict		2	2	14.-15.7.			
Syl cur	4	50	54	28.7.-1.8.			
Syl com		9	9	17.8.-2.9.			
Syl bor		58	58	10.-14.9.			
Syl atr		15	15	22.-23.9.			
Phy sib		3	3	29.9.-3.11.			

Haliaksen rengastukset vuonna 2001.

tolla, joista parhaimpana päivänä
19.8. peräti 2035 yksilöä. Taantu-
neista lajeista käenpiiköjä havaittiin
neljä. Peltosirkkua ei havaittu koko
syksynä! 28.8. päästiin stajjaamaan
ennätyskellisen kovaa sorsamuuttoa:
haapana 4006m, tavi 589m, jouhisor-
sa 490m ja lapasorsa 132m! Samana
päivänä muutti myös kohtalaisesti
kahlaajia (kts. yllä) ja Gäulla havait-
tiin kauluhaikara.

Kova kurkimuutto ja pyrstötiaiset vaelisivat jälleen

Syyskuun puolivälissä oli kovaa pe-
tomeininkiä. Esim. 12.9. muutti 15
nuolihaukkaa sekä 18 kalasääskeä ja
13.9. ennätyskelliset 33 nuolihauk-
kaa sekä 19 kalasääskeä. Var-
pushaukkojen syyssumma oli muka-
vat 4546 muuttavaa, vaikka kovia

päivämuuttoja ei nähtykään. Kurkia
nähtiin ennätysrunsaasti yhteensä
19737m. Illalla 23.9. alkoi voimakas
kurkirysähdys, joka jatkui vielä seu-
raavana päivänä puolille päivin.
Yhteensä tämän 24 tunnin aikana ha-
vaittiin 16050 muuttavaa kurkea!!
Haliasmuuttoennätystä rikottiin
myös seuraavasti: merihanhi 23.9.
441m, haahka 6.10. 1398m, telkkä
20.10. 406m, uivelo 20.10. 22m, tuk-
kakoskelo 14.10. 128m, rus-
kosuohaukka 19.8. 15m, kurki 24.9.
8766m, törmäpääsky 14.8. 311m, til-
hi 13.10. 4760m, tikli 3.10. 59m ja
5.10. isokäpylintu 49m. Kangas-
kiuruja nähtiin taas mukavan run-
saasti, yhteensä 472 muuttavaa, jois-
ta 5.10. 119 lintua. Pikkulokkeja ha-
vaittiin poikkeuksellisen paljon, yh-
teensä yli 650 yksilöä, joista 28.10.



Pikkulokkeja *Larus minutus* nähtiin lokakuun lopussa runsaasti ja 28.10. yksistään 120 muuttavaa. © Jari Koste (giscoping).

120. Pyrstötiaiset riemastuttivat jälleen vaelluksellaan ja yhteensä näitä ynnättiin yli 7000 muuttavaa, joista 12.10. 2146m.

Harvinaisuuksia vähän

Harvinaisia petolintuja näkyi alkusyksystä mukavasti: haarahaukkoja nähtiin peräti viisi 30.8., 4.9., 6.9., 12.9. ja 16.9. 1m. Arosuohaukkojen ennätysesiintymistä juhlistettiin 12.9., kun kaksi nuorta lintua ohitti bunkkerin. Seuraavana päivänä muutti vielä kaksi nuorta sirosuohaukkaa! Nuori punajalkahaukka nähtiin 19.9. ja kiljukotkalaji pyörähti 23.9. Muuttohaukkoja havaittiin mukavat 12 yksilöä. Syksyn ainoa turturikyhyhyki piipahti 16.9. ja samoin ainokainen kirjokerttu näkyi 15.8. Kauluhaikaroita havaittiin 12.9. yömuutolla kaksi lintua. Valkoselkätikka muutti 23.9. ja samana päivänä rengastettiin *tristis*-alalajin tältältti. Myöhäinen kehrääjä nähtiin 10.10. ja ennätysmyöhäinen kuhankeittäjä muutti

2.10. Rengastaja Jarmo Ruohon hämmästys oli 23.10. suunnaton, kun illan pöllörundilla petoverkosta löytyi Haliaksella harvinainen koppelo! Pikkujoutsenia havaittiin yhteensä 17 ja viiksitimaleita 12. Loppusyksyn pirsteitä olivat 31.10. seitsemän vuorihemppoa, nuoret pikkukajavat 11.11. ja 24.11., kolme taviokuurna 5.11. sekä uljas nuori jääkuikka 17.11.

Vaelluslinnut

Syksy oli vaelluslintujen kohdalta vähintäänkin kohtalainen. Viime vuodesta poiketen pöllöt olivat lähes tyysti kateissa ja tikkoja nähtiin paremmin. Varpuspöllöjä nähtiin kaksi, suopöllöjä 22, sarvipöllöjä 10 ja huu-kajia vain yksi ainoa. Helmipöllöä ei havaittu koko vuonna! Käpytikkoja nähtiin 2701m181p, pikkutikkoja 40m18p, palokärkiä 74m92p, poh-jantikkoja kolme, harmaapäitä kaksi ja valkoselkätikka kerran. Tiaisilla oli kohtalaista meininkiä ja hömötiai-

set vaelsivat paremmin kuin mo- vuoteen. Etelä-Suomea ravisu massiivinen lapintiaisvaellus e kein yltänyt Haliakselle asti ja kuusi lappalaista havaittiin. M- tiaisten syyssummat olivat seura- tali- 13107m 647r, sini- 15- 698r, kuusi- 6632m 149r) ja hö- ainen 289m164p 81r. Pyrstöti- vaellus oli parhainta aseman riassa heti viime vuoden jäl- Yhteensä havaittiin 7090m 1806r pyrstäriä. Pähkinänakke- oli hyvä vaellus ja niitä nähti- teensä 32 yksilöä (2r). Haraka- teensä 44m3p), närhet (609m) j- kinähakit (321m) liikehtivät l- laisesti. Käpylinnuilla oli hyvä- lusvuosi. Pikkukäpylinnut va- alkukesästä ja isokäpylinnui- syksyllä ennätysvaellus. Pikk- lintuja (+Loxia cp) havaittiin vuonna yli 7000 yksilöä ja is- lintuja määritettiin syksyllä y- 242m47p. Kirjosiipikäpylintu- tiin heinä-elokuussa kolmesti.



Palokärkiä *Dryocopus martius* tarttui verkkoihin kymmenen kappaletta. © Pekka Komi, Kirkkonummi, maaliskuu 2002.

Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin taas maksamaan syyskauden havainnoijille ja rengastajille päivärahaa, josta kiitokset. Kiitokset myös kaikille vuoden 2001 miehittäjille.

Yhteystiedot: Asemanhoitajat

Kari Soilevaara (varaukset)
Itämerenkatu 18 C 63
00180 Helsinki
Kari.Soilevaara@arwidson.fi,
09-8871245 (työ), 040-7245697
Aleksi Lehikoinen (lintuaineisto- sekä talousasiat)
Antti Korpintie 4 D 22
00600 Helsinki
Aleksi.Lehikoinen@helsinki.fi, 041-4646143

Kuva 1: Käpytikoilla oli voimakas vaellus alkusyksystä 2001. Vuosittaiset muuttajamäärät Hangon lintuasemalla vuosina 1979-2001. Valokuva Antti Below, 13.1.2003.

